

KARINĖS SPAUDOS LEIDYBOS YPATUMAI

Kaip jau rašėme, gegužės 7 d. minint Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną, Krašto apsaugos ministerijos Baltojoje salėje vieną dieną veikė Leidybos ir informacinio aprūpinimo tarnybos (LIAT) produkcijos paroda. Kas buvo labai smalsus ir suspėjo aplankyti parodą, galėjo pačiupinėti, pavartyti visus leidinius – brošiūras, atvirukus, kvietimus, knygas... O iš tikrųjų ką veikia mūsų Krašto apsaugos sistemoje ši tarnyba? Kuo užimti jos žmonės?

INFORMACIJA

KAM LIAT Leidybos skyriuje šiuo metu dirba 4 dizaineriai, 3 maketuotojos ir 3 kalbos redaktoriai.

Per metus vidutiniškai sumaketuojama: 60 knygų (2007 m. – 40); 30 brošiūrų (2007 m. – 45); 50 lankstinukų (2007 m. – 65); 41 plakatas (2007 m. – 69); 62 atvirukai ir kvietimai (2007 m. – 57); 60 padėkų, diplomų, pažymėjimų (2007 m. – 32).

Rengiami spaudiniai visiems Ministerijos ir kariuomenės vado protokolų skyrių organizuojamiems vizitams, tarptautiniams ir viešųjų ryšių renginiams, dokumentų aplankų, CD viršelių, blankų maketai, kasmet maketuojami KAM suvenyriniai kalendoriai. Visi krašto apsaugos sistemos darbuotojai aprūpinami vizitinėmis kortelėmis (apie 50 000 vnt. per metus).

Leidybos skyriuje maketuojami ir periodiniai KAS leidiniai: „Krašto apsauga“, žurnalai „Karys“ ir „Kardas“. Leidžiami batalionų laikraščiai.



Norai ir galimybės

Apie kasdienes darbus kalbamės su KAM Leidybos ir informacinio aprūpinimo tarnybos viršiniu **Vytautu ČEPUKU**.

– Kuo rūpinasi Jūsų vadovaujama Tarnyba?

– Vienas iš Tarnybos uždavinių – rengti ir leisti KAS leidinius. Visi dirbame įprastu ritmu. Kiekvienas užsakovas yra svarbus. Kiekvienas leidinys, didelis ar mažas, turi pasirodyti tą dieną ir tą valandą, kada jis yra reikalingas. Visas išgales tenka sutelkti, kai vyksta koks neplaninis renginys, tarptautinis vizitas... Tokiais atvejais viskas – informaciniai lapeliai, kvietimai, programos, bukletai ar plakatai – gaminami itin skubiai ir turi būti pateikti tiksliai nurodytu laiku. Kaip žinote, mes privalome filmuoti, fotografuoti, pateikti informacinę medžiagą internetui. Visada turime suspėti būti laiku ir vietoje. Patys informaciją platiname visoms krašto apsaugos sistemos tarnyboms.

– Ar reformos, transformacijos procesai Tarnyboje pasibaigė?

– Ne, transformacija yra nesibaigiantis procesas. Mūsų Tarnyba nėra išimtis. Šiuo metu neturime spaustuvės, nes senosios mūsų spaustuvės patalpos ruošiamos rekonstrukcijai, iki metų pabaigos teks išsikraustyti iš senųjų patalpų likusiems mūsų spaustuvės žmonėms. Spaustuvė šiuo metu atlieka spaudinių brošiūravimo, karpymo, įrišimo darbus. Jeigu nepavyks rasti naujų patalpų, teks atsisakyti teikti šias paslaugas ir iš Tarnybos atleisti dar penkis žmones.

– Ar stipri LIAT materialinė-techninė bazė?

– Atvirai kalbant, nėra ji bloga, bet nėra ir labai gera. Kaip visada, kaip visur: vis ko nors dar trūksta. Jei kalbėtume apie fotografavimą, filmavimą ir ypač maketavimo poskyrio darbą, visos užduotys darosi sudėtingesnės, kopijavimo, dauginimo aparatūros, kompiuterinės sistemos technologijos sensta, netikėtai genda. Skubiai reikia naujos įrangos, naujų kompiuterių... Kasmet tam skiriame nemažą dalį lėšų, stengiamės būtinai ką nors įsigyti. Dabar intensyviai deramės su Ryšių ir informacinių sistemų tarnyba prie KAM. Manome, kad vieni kitus suprasime ir mūsų poreikiai bent iš dalies bus patenkinti.

– Kaip sudaromas ir vykdomas leidinių gamybos planas?

– Tai yra ilgas procesas, kuris trunka visus metus. Paruošiamas valstybės sekretoriaus potvarkis, kuriame yra nurodoma, kad visi KAS padaliniai pateiktų kitų metų numatomų leidinių paraiškas. Būna taip, kad pageidavimai būna didesni, negu leidžia mūsų techninės ar finansinės galimybės. Šias paraiškas svarsto ir tvirtina aprobacinė komisija. Išeina taip, kad mes iš to viso poreikio galime patenkinti maždaug 50 ar



30 proc. užsakymų. Tenka daryti atranką. Pagrindiniai mūsų užsakovai yra Viešųjų ryšių departamentas, Karo prievolės administravimo tarnyba prie KAM. Jeigu kas pageidauja išleisti didesnės apimties leidinį – knygą, albumą ar panašiai, o mūsų fiziniai ar finansiniai pajėgumai to neleidžia padaryti, rekomenduojame tiems padaliniams ar tarnyboms leisti leidinius savo lėšomis ir kitose spaustuvėse.

– Ar užtenka kadru, kokia jų kvalifikacija?

– Tarnyboje visi darbuotojai eina pareigas pagal turimą kvalifikaciją. Na, darbuotojų dar trūksta. Kaip žinome, neretai atsitinka, kad vienu metu fotografui, kino operatoriui reikėtų būti keliose vietose. O yra tik vienas etatas. Todėl tas

Smalsu. Norisi bent parodoje pavartyti atlasą „Lietuvos piliečiai“.
O stenduose – vizualūs, spalvingi kariniai plakatai.



Prie ilgo LIAT leidinių ekspozicijos stalo. Yra kuo pasigėrėti.

žmogus kartais turi suktis kaip voverė ir laiku suspėti. Jeigu nespėjame ten, kur vyksta vienas ar kitas svarbus renginys, kartais paslaugų prašome ir iš kitų tarnybų.

– Ar nekyla konfliktų spaustuvėje prie spausdinimo mašinos tuo pat metu atsidūrus proginiams ir periodiniams leidiniams?

– Mes jau neturime savo spaustuvės, todėl dauguma mūsų produkcijos spausdinama Karo kartografijos centre arba perkamos paslaugos. Būdavo, kartais dėl vieno ar kitų objektyvių priežasčių vėluodavo planiniai leidiniai. Dabar mes sudarėme savo spausdinimo tvarkaraštį, kuriuo tarsi patys save įpareigojome darbui atlikti ir pateikti spaudai laiku pagal numatytą grafiką. Šiuo metu situacija yra pagerėjusi, šios problemos nebėra. Pagrindinis rūpestis, kaip pagerinti, išplėsti Karo kartografijos centro

spaustuvės darbą. Kol kas jie neturi galimybių leidinius brošiūruoti, susegti, įrišti. Atsiradus tokioms galimybėms, spaudos procesas būtų išbaigtas.

Tobulybei ribų nėra

Kokios yra gero, kokybiško leidinio gamybos paslaptys? Visi verdame tame pačiame Tarnybos katile, sukamės, skubame... Ar viskas išeina taip, kaip norime? Keletas klausimų LIAT Leidymo skyriaus vedėjai **Vaivai ŠIMONIENEI**.

– Ar užsakovus tenkina mūsų spaudos kokybė?

– Daugelį – taip. Bet turiu pripažinti, kad panaikinus mūsų spaustuvės padalinį, mažų tiražų spaudos kokybė nukentėjo. Tarp to, ką anksčiau spausdindavome ofsetine spaudos mašina, o

dabar – skaitmenine, aišku, skirtumas yra. Taip pigiau ir greičiau, tačiau kiekvienas leidėjas pasakys, kad ofsetas nuo skaitmeninės spaudos skiriasi kaip automatas nuo pistoleto, jeigu tai tinkamas palyginimas. LIAT leidžiamas knygas spausdina miesto spaustuvs, ir kol kas knygų autoriai nesiskundė.

Kol spaudinys pasiekia užsakovą, prie jo dirba labai daug žmonių – dizaineris, kalbos redaktorius, spaudėjai, brošiūruotojai, biguotojai, pjovėjai. Jei visi dirba profesionaliai, rezultatas išeina puikus.

Iš spaustuvių, su kuriomis bendraujame, nemažonių netikėtumų sulaukiame retai, tačiau kartais ir geriausią dizainerio darbą gali sugadinti netinkamai parinktas popierius ar spaudos brokas.

– Koks būtų tobulas LIAT leidinys?

– O kas yra tobulas? Brangiausias, didžiausią tiražą turintis ar geriausias dizaino požiūriu? Tai, kas vienam atrodo tobula, kitam – neskoninga. Brangiausias pinigine išraiška – trijų tomų atlasas „Lietuvos piliakalniai“. Vieno tomo egzemplioriaus savikaina – 85 Lt. Bet į ją neįskaičiuotas autorių darbas.

Man asmeniškai labai patinka šiemet jau ketvirtą kartą vykstančio T. Dambrausko fotokonkurso apie Lietuvos kariuomenę parodos katalogai. Pirmasis buvo išleistas 2005 m. Leidinio dizaino autorė – Aida Janonytė. Šiemet spausdinamas jau ketvirtas katalogas. Žinau, jis yra laukiamas parodos dalyvių ir lankytojų ir bus labai populiarus. Geras maketas gali gyvuoti labai ilgai ir atrodyti neatsilikęs nuo laikmečio. Todėl kartais tenka įkalbinėti KAS padalinių atstovus jo nekeisti kasmet, o saugoti vientisą padalinio leidinių stilių.

Mažam simboliui, logotipui, ženkleiui, padėkai sukurti reikia daug laiko ir darbo. Čia matoma kiekviena smulkmena, kiekviena kompozicijos klaida. Todėl piktnaiviai tokie užsakovų pareiškimai: „O ką čia daryt? Pavadinimą parašei, ženklą uždėjai, ir viskas!“

– Kaip reikia kokybiškai paruošti leidinį spaudai?

– Svarbiausia – sukaupti kuo daugiau informacijos apie leidinį: koks jo tikslas, kokiai žmonių grupei jis skirtas. Atsakingojo redaktoriaus darbas – būti teksto bei nuotraukų autorių ir dizainerio jungiamąja grandimi. Reikia turėti leidinio idėją, viziją, tiksliai ją suformuluoti dizaineriui. Svarbus etapas – nuotraukų parinkimas. Skaitmeninės fotografijos laikais nuotraukų kiekį riboja fotoaparato atminties kortelės dydis, dažnai vietoj reikalingų 5 nuotraukų gauname 4G DVD diską su šimtais nuotraukų ir išgirstame: „Jūs geriau žinote, ką dėti“. O kai dizaineris į leidinį sudea nuotraukas, kurios, jo manymu, yra įdomios, pasirodo, kad jose arba ginkluotė pasenusi, arba kariai apsirengę ne pagal statutą. Kartą išleidome



reklaminį plakatą su portretine kario nuotrauka, o pasirodo, kad karys – prasižengėlis, kelis kartus baustas už drausmės pažeidimus, – koks jau ten bataliono veidas. Bet dizaineris tokių niuansų tai nežino... Ir tai jam pagaliau nerūpi ir neturi rūpėti. O šiaip informacijos apie leidinių ruošimą galima rasti KAM intraneto puslapyje.

– Ar yra tekę turėti reikalų su užsakovu, kuris nori, bet nežino, ko nori?

– Kalbamės, aiškinamės, rodau anksčiau išleistų leidinių pavyzdžius. Žmogus parodo, kas patinka, kas nepatinka. Tik tada dizaineris imasi darbo. Visada geriau iš pradžių sugaišti daugiau laiko, pasiaiškinti, nei vėliau kelis kartus perdarinti maketą. Sunkiausia būna, kai kartais net bataliono vadas pats imasi dizainerio pareigų. Tada norisi pasakyti: „Juk mes nemokome jūsų šaudyti ar žygiuoti, kodėl jūs mokot mus make tuoti? Pasitikėkite profesionalais, ir rezultatas bus geras.“ Yra buvę leidinių, kurie po 1–2 metų darbo ir derinimo taip ir neišvydo dienos šviesos. Dizaineris ir redaktorius taip ir nerado bendros kalbos. Vis dėlto noriu pabrėžti, kad tai – išskirtiniai atvejai. Dažniausiai iš užsakovų sulaukiame padėkos žodžių.

Juozas Pocius

Jono Kazragio ir Alfredo Pliadžio nuotraukos

*Per metus
sukuriama
daugiau kaip
40 plakatų.*